SUB | NIEDERSÄCHSISCHE STAATS- UND UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK GÖTTINGEN

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter...

Jahr: 1741

Kollektion: Zoologica

Werk Id: PPN369546628

PURL: http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PID=PPN369546628|LOG_0069

OPAC: http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369546628

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.
Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.
Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT TRIGESIMUM OCTAVUM.

Limo Ferus, *Lemon Swangi.*

HÆc Limonis ſpecies indigena quoque ſeu Indica eſt, ac ſilveſtris naturæ. Arbor non admodum craſſa eſt, & humilior proxime antecedente, coma anguſta, ramisque rectis, ejus folia ſunt ſimilia illis Limonis Papeda, ſed paulo longiora & acutiora, ſex nempe pollices longa & ultra, anterius parum ſerrata, in medio autem inter cordatam & ſuperiorem folii partem geniculum eſt, parumque inflexa ſunt; Ejus fructus minor eſt omnibus præcedentibus Limonibus, Hiſpanicis ſimilis, ſed minor, ab utraque parte acuminatus, quidam pyriformes, alii inſtar majoris pruni, oviformes, undique verrucis quaſi obſiti, obſcure virentes & tarde luteſcentes, qui color plurimum in iis obſervatur, qui prope ædes creſcunt, ibique coluntur. Caro ejus interna eſt pauca & granuloſa, ſed ſuccoſa & acidiſſima, tormina excitans, odor non eſt ingratus, citrinus, ſed debilis, & quaſi ſilveſtris. Surculi longas quoque gerunt ſpinas, ſed rami ad folia parvas.

Nomen. Latine *Limo Ferus*; juxta Malaicenſe *Limoen Swangi*, ob irregularem & deformem ejus figuram. Malaicenſes enim cognomen *Swangi* talibus tribuunt rebus, quæ ſilveſtris, feræ, & irregularis ſunt formæ, uti plerumque ſunt Magi ac Domini, quos *Swangi* proprie vocant; Amboinice *Uſſe Malumëit*, & *Auſſi Wolu* dicitur; Ternatenſibus vero *Limo Titigela.*

Locus. In Amboina plurimum invenitur in Amboinenſium hortis ſilveſtribus, ut & prope eorum ædes.

Uſus. Raro ejus ſuccus uſurpatur, excepto quod Amboinenſes illum adhibeant ad pultem Papeda, ſed plurimum ad pigmentum Caſſomba: cum aliis porro medicamentis hic fructus, ejusque cortex & ſuccus coquitur, ut eorum exaltetur vis, præſertim vero amaris inſervit potionibus, quæ propinantur ad corpus depurandum, corruptosque corrigendos humores: Cum ejus cortice caput fricatur poſt lavamen, uti id fit cum *Limone Purrut*, ſed cavendum eſt, ne ejus ſuccus cutim tangat, vel in corpus depluat.

EXPLICATIO

Tabulæ Vigeſimæ Octavæ,

Quæ exhibet ramum *Limonis Feri*, ſeu *Lemon Swangi* dicti, qui ſub nomine *Lemon Sowangi* in *Valent. Amboinæ deſcript. pag.* 190 occurrit.

XXXVIII. HOOFTSTUK.

Wilde Lemoen-Boom.

DIt geſlagte van Lemoenen is ook regt Inlands of Indiaanſch, en wat wild van aart: Den boom is niet zeer dik, en ook lager dan de naaſt voorgaande, met een ſmalle kruin, en regte takken, de bladeren zyn als die van Lemon Papeda, doch wat langer, en ſpitzer, te weten, zes duimen lank, of wat meer, na voren toe mede wat gezaagt, in de midden tuſſchen het hertje, en het bladt hebbenze een knietje, en ſtaan wat gebogen. De vrucht is kleinder dan alle voorgaande, en de Spaanſche Lemoenen wat gelyk, doch veel kleinder, van achter en voren toegeſpitſt, of ſpits toelopende: Zommige peersgewys, of als een groote eyer-pruime, rondom met vratten bezet, ſwart-groen van buiten, en langzaam geel werdende, welke coleur men ook wel meeſt ziet aan die gene, die by de huizen ſtaan, en aldaar wat gebavent werden. Het binnenſte merg is klein en korlig, doch ſappig, zeer zuur, en ſnydende, de reuk van de ſchelle is niet onlieflyk, Citroenachtig, doch wat ſlap en wild: De jonge ſcheuten hebben mede lange doorns, maar de takken by de bladeren kleine.

Naam. *In 't Latyn* Limo Ferus, *na 't Maleytſche* Limoen Swangi, *van zyne ongedane figuur: Want de Maleyers de toenaam van Swangi aan zodanige dingen geven, dewelke wild, ſtuurs, en onſteld, of wanſchikkelyk van gedaante zyn, gelyk haar ordinaris vertoonen de Tovenaars en Hexen, die zy eigentlyk Swangiers noemen: Op Amboin* Uſſe Malumëit, *en* Auſſi Wolu, *Op Ternaats* Limo Titigela.

Plaats. *Men vindze in Amboina meeſt by de Amboineezen in de Boſch-thuinen, en ook by haar huizen.*

Gebruik. *Men gebruikt het ſap weinig, behalven de Amboineezen, tot nuttigen van de Papeda, doch wel meeſt tot het verwen van hun Caſſomba-verwe: voorts werd deze vrucht ook gebruikt, zo wel de ſchelle, als het zap, om by andere Medicamenten te kooken, en hare werking daar door op te wekken, en inzonderheit dientze by bittere Medicamenten, die ingegeven werden om te zuiveren, en de bedorven humeuren te verbeteren: Met de ſchelle vryft men mede het hooft na 't waſſen, gelyk met de* Lemon Purrut, *doch insgelyks toeziende, dat het zap niet op 't lyf en komt.*

UYTLEGGING

Van de acht-en-twintigſte Plaat,
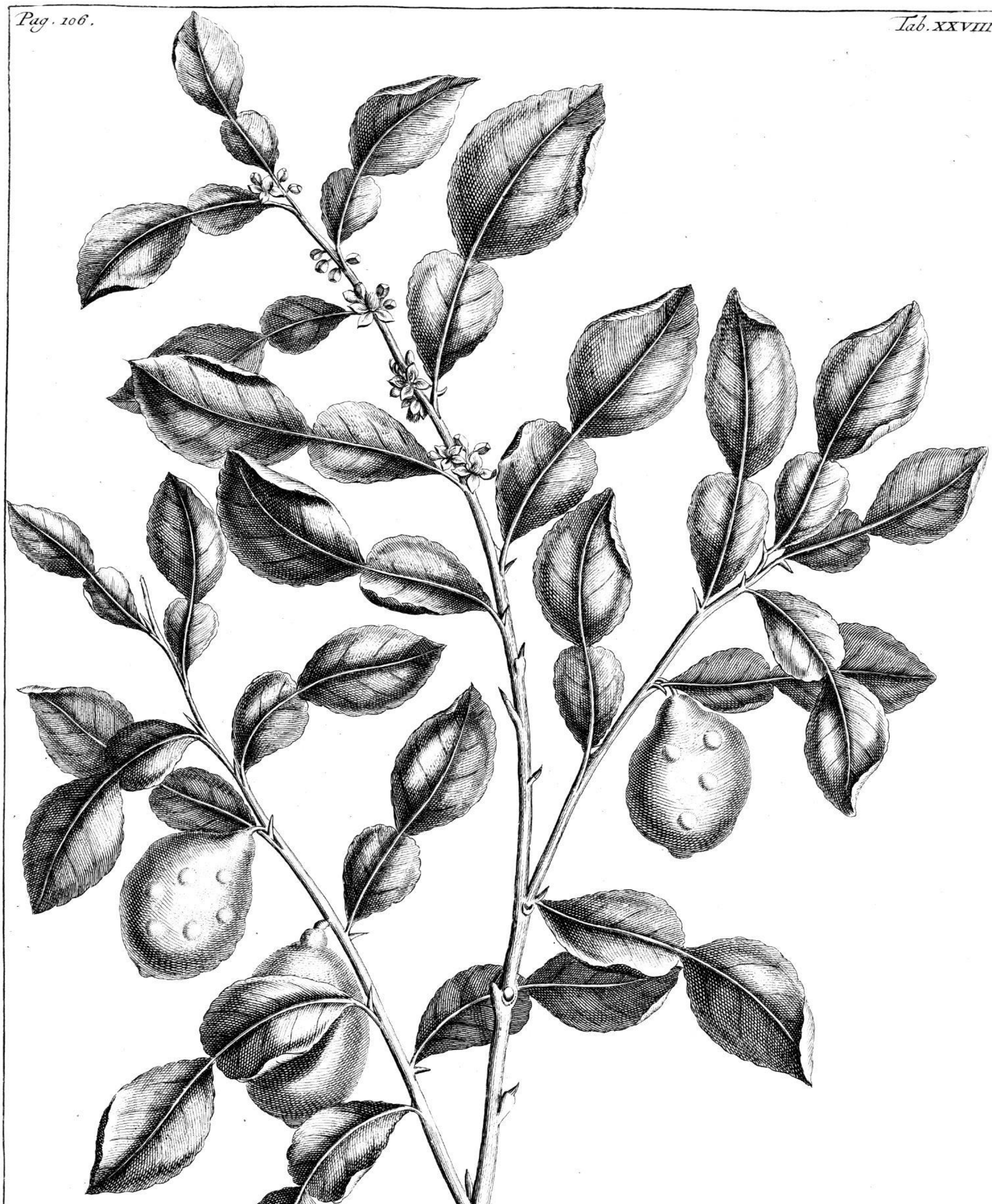
Vertoonende een Tak van de Wilde Lemoen *Lemon Swangi* genaamt, dewelke ook onder de naam van *Lemoen Sowangi* by *Valent.* in de *beſchryving* van *Ambon pag.* 190 voorkomt.